

Polské pobřeží Baltu

Vzdálené i blízké

přívětivé Pomorí

Desítky kilometrů širokých písčitých pláží, někde je hlava na hlavě, jinde není na dohled živá duše. Takové je severní pobřeží poloostrova Hel. Pár desítek kilometrů jižněji je Trojměstí (Gdyně, Sopoty, Gdaňsk), zcela jiná tvář zdejšího pobřeží Baltského moře.

Bohuslav Borovička

Pomorí, jak se nazývá oblast vklíněná mezi Západní a Východní Pomoránsko, je zároveň klínem v polských dějinách.

Ač na území Polska, bylo jeho skutečnou součástí jen sporadicky. V různých obdobích tam vládl také řád německých rytířů a zejména Prusové. Nejcennější částí Pomorí je jeho metropole Gdaňsk. I když byl součástí toho či onoho státního útvaru, vždy si držel jakýsi odstup, tradice svobodné hanzy, jejíž býval součástí.

I když pro nás je Gdaňsk trochu z ruky (z Ostravy 615 km, z Prahy skoro 900 km), pojí nás s ním dávný vztah. První písemná zmínka o jeho existenci je z roku 997 a týká se návštěvy Vojtěcha, který opustil pražský biskupský stolec a vydal se napravovat hlavy pohanským Prusům. Ti na jeho snahu odpověděli celkem jednoznačně – zamordovali ho.

Další dějinnou epizodou je kří-

žová výprava, kterou proti Prusům úspěšně vedl král Přemysl Otakar II. a po bitvě u Rudavy v roce 1255 založil o kus dál na východ opevněné město Královec (dnešní Kaliningrad).

Baltské pobřeží nám nenahradí

Jadran, voda je většinou opravdu chladná. Je to škoda, protože na rozdíl od často nadutých a přezíravých Chorvatů jsou Poláci milí, přívětiví. Češi jim v horším případě nevdají a v tom lepším (a většinou) jsme u nich vítanými hosty.

Písečný pešunk Hel

U městečka Władysławowo vyběhává do Gdaňského zálivu 35 kilometrů dlouhý pešunk, písčinatá kosa, která má v nejužším místě nějakých 200 metrů. Silnice, železnice a cyklostezka, která tudy vede, končí v městečku, které se jmenuje stejně jako ten poloostrov – Hel.

Pro mnohé Poláky je tím nejpřitažlivějším místem na celém pobřeží. Svědčí o tom i kolony aut, které tam o víkendech míří. Většina lidí směřuje do kempů, které

jsou v těsném prostoru namačkány jeden na druhý, stejně jako stany, chatky a karavany v nich.

Několik obcí, které na Helu jsou, poskytuje poněkud pohodlnější zázemí hotelů, apartmánových domů i ubytování v soukromí. Všude jsou hospody nebo stánky a všude mají ryby. Tresky, sledě, lososy, halibuty, pstruhy. Smažené, pečené, grilované, uzené i nakládané. Pokud je máte na talíři rádi, nemůžete se splést. Budete

litovat jen toho, že nemáte víc času, abyste ochutnali všechno.

Najdou se lidé, kteří se ve studeném Baltu koupou, byť jich není mnoho. Hel je ale rájem pro vyznavače vodního plachtění ve všech jeho podobách. Nejen pro zdatné, ale i pro ty, co se s prkny a plachtami teprve seznamují. Půjčovna a škol je dost a jsou rozhodně levnější než ty ve Středomoří.

Na poloostrově si přijdou na své cyklistické i bruslařské rodiny.

Cyklostezka je rovná, s odpočívadly, téměř bez převýšení, zvládne ji dítě i dospělý začátečník. Z jedné strany moře a růžové keře, z druhé borový les, který celý ostrov pokrývá.

Lodě v Gdyni

Aniž bychom opustili Balt, přesouváme se do trojměstí. Gdaňsk je fenomén, který si zaslouží zvláštní pozornost, a tak se nejdříve zastav-

me v Gdyni a v Sopotech. První z obou měst je označováno za jedno z nejmladších a nejlépe prosperujících v Polsku. Může za to především přístav, který vznikl v meziválečném období a pro který má Gdyně ideální podmínky a také velké místní loděnice.

Návštěvníkům nabízí město především dvě unikátní muzea. Fregata Dar Pomorza je školní plachetnice, vlastníci mnoho tro-

■ V roce 2012 se Polsko podílelo na fotbalovém mistrovství Evropy. Součástí příprav byla stavba dálnic. A když začali, pokračovali i po šampionátu. Dnes najedete u Zhořelce na dálnici, nastavíte tempomat a vypnete ho v Gdaňsku. Tak docela to pravda není, ale nové dálnice jsou rovné jako mlat, široké s velkorysími odpočívadly. Ze Zhořelce přes Vratislav a Lodž se zatím neplatí. Mýtné vybírají za posledních asi 150 km u Gdaňska (30 zlotých).

■ Na dálnicích je maximální povolená rychlost 140 km/h a ve výbavě auta musí být hasicí přístroj. Polsko není tranzitní země v té míře jako ČR, takže provoz je o poznání slabší.

■ Místní měnou je polský zlotý, v přepočtu šest Kč. Placení kartou je rozšířenější než u nás. Je na to zavedena i zmrzlinařka s pojízdným stánkem u mola v Sopotech.

■ Všechno, co v navštívených městech stojí za vidění, lze obejít pěšky.

■ Zatímco průměrná slanost světových oceánů je kolem 35 promile, Balt je s šesti až sedmi promile nejsladším mořem na světě. Pro srovnání, Jadran má na severu 25 a na jihu 38 promile.

www stránky

staypoland.com
pomorskie.travel

fejí, a torpédoborec Blyskawica má za sebou dobrodružnou a slavnou válečnou „kariéru“. Doprovázel spojenecké konvoje a útočil na německé ponorky. Mezi námořníky byl torpédoborec známý jako šťastná loď. Za celou válku nebyl vážněji poškozen a z několika stovek námořníků, kteří se na jeho palubě vystřídali, jich zahynulo jen sedm.

Obě plavidla dnes kotví v Gdyni a je možné si je skrz naskrz prohlédnout.

Poklidné lázeňské Sopoty

Sopoty jsou u nás i ve světě známější. Už počátkem 19. stol. to bylo vyhledávané lázeňské a prázdninové letovisko. V nedalekém Gdaňsku se za součást místní honorace nemohl považovat nikdo, kdo neměl letní vilu v Sopotech. Ostatně stavební pozemky jsou prý v celém Polsku dražší jen ve Varšavě.

Ono známé „vidět a být viděn“ platí o sopotské přímořské promenádě i dnes. Na toho, kdo ji sleduje z lehátka ve stinné zahradě luxusního Grand Hotelu, s číšníky připravenými v mžiku namíchat osvěžující koktejl, se svět jistě dívá jinak než na toho, co líže zmrzlinu na lavičce v parku. Grand Hotel, který je od roku 1927 dominantou sopotského nábreží, hostil osobnosti, jako jsou Marlene Dietrichová, Greta Garbo, Fidel Castro, Charles de Gaulle, Vladimír Putin, Karel Gott nebo Helena Vondráčková.

Naproti hotelu vybíhá do moře půl kilometru dlouhé vycházkové molo, v jehož závětrí kotví jachty. Po obou jeho stranách je rozlehlá pláž se základnami vodních sportů, lehátky i slunečníky.

Na pěší zóně Hrdinů od Monte Cassino, známé jako Monciak, je spousta hospod, obchodů a galerií, kejklířů a pouliční umělci všeho druhu, ale také třeba moc hezký kostel sv. Jiří a zejména bizarní Křivý dům. Toto avantgardní stavitelské dílo z roku 2004 se už sta-

čilo stát ikonou města. V létě je ale obtížné ho najít, nejkuli vyfotit, protože se schovává za košatými stromy.

Sopoty mají také Lesní operu. Nedávno zrenovovaný přírodní koncertní areál, v němž se před sto lety dávaly Wagnerovy opery, pak tam koncertovali převážně východoevropské umělci v rámci festivalů Intervize, ale i Boney M nebo Demis Roussos.

V posledních dvou dekádách se Lesní opera trochu potácela a hle-

dala sama sebe, ale na její scéně se objevovaly takové hvězdy jako Charles Aznavour, Whitney Houstonová, Annie Lennoxová, Lionel Richie nebo Simply Red.

Po stopách války

V Gdaňsku letos otevřeli Muzeum 2. sv. války, které je svým pojetím v Evropě ojedinělé. Historické události jsou kulisami, v nichž se odehrávají tragické osudy konkrétních lidí. Hrůzy a utrpení válečných let se tak návštěvníka muzea dotknou mnohem bezprostředněji.

Stopy války jsou v této části baltského pobřeží patrné na mnoha místech. Na Helu je muzeum obrany poloostrova, jsou tam zbytky vojenských opevnění a techniky.

Zcela mimořádným místem je mořská výspa Westerplatte u Gdaňska. V pátek 1. září 1939 ve 4.45 ráno začala děla německé lodi Schleswig-Holstein, která byla v Gdaňsku na zdvořilostní návštěvě, bez vyhlášení války ostřelovat polskou vojenskou posádku na Westerplatte a vzápětí na ni zaútočil německý výsadek. Tak začala 2. světová válka. Poláci se bránili přesile celý týden.

Dnes je poloostrov jedním velkým muzeem s troskami budov, zbytky opevnění a s památkem na počest jeho obránců. ■

Svobodné, jantarové město Gdaňsk

Stojíte před Zlatou bránou a musíte sami sebe přesvědčovat, že tahle budova tu není půl tisíciletí, ale jen nějakých sedmdesát let. Když sami sebe přesvědčíte, smeknete pomyslný klobouk před polskými staviteli a restaurátory.

V březnu 1945 Rudá armáda neosvobozovala polské město Gdaňsk, ale dobývala prusáckou baštu Danzig. Podle toho si počínala. Na dobových fotografiích jsou ohořelé zbytky zdí a zplányrovaná prostranství někdejších ulic a náměstí.

V 50. a 60. letech minulého století Poláci Gdaňsk znovu vystavěli. Nejen ty nejvýznamnější budovy, ale všechno, co tam před válkou stávalo, celé ulice, náměstí, kostely, radnici i Neptunovu kašnu.

Královská cesta

Po širokém Zeleném mostě vstoupíte Zelenou bránou na Dlouhé náměstí. Jediné, co je tam z větší části původní, je dlažba. Domy bohatých měšťanů, kupců a lodníků mají nazdobené fasády, jeden je honosnější než druhý. Jedny schody vedou do zvýšeného přízemí, druhé do

suterénu, kde bývaly sklady a dílny.

Jdete královskou cestou v protisměru. Když Gdaňsk navštívil panovník, jeho rezidencí byla Zelená brána. Tu máte za zády a míříte kolem kašny k radnici, z níž hraje v poledne zvonkohra Ódu na radost.

Dlouhé náměstí se zužuje a přechází v Dlouhou ulici, která vede do Zlaté brány. Tou panovník do města vstupoval. Za ní je osamělá budova někdejší šatlavny, dnes muzeum jantaru.

Jantar a cihly

Přívlastek jantarové má ve městě kde co: pivo, obloha, voda, zmrzlina.

Jantarové je i samotné město Gdaňsk. Je ho tu záplava. Stánky a obchody na nábreží řeky Motlavy jsou plné přívěsků, náušnic, prstenů, náhrdelníků, cigaretových špiček, ale také motýlů, soviček, šperků i tretek.

Stejně je to v Mariánské ulici stoupající ke kostelu Matky boží. Původní bazilika je z poloviny 13. stol., ta dnešní – podobně jako radnice – z poloviny století minulého. Všechny ostatní parametry jsou zachovány. Bazilika pojme na dvacet tisíc lidí a je prý největší cihlovou stavbou v Evropě (totéž o sobě tvrdí katedrála ve francouzském městě Albi).

Z cihel se tu stavělo všechno, protože kámen po ruce nebyl. Cihly ostatně také ne. Vozily se

na lodích z Holandska a z Belgie výměnou za pšenici a jiné zboží. Z obou zemí připluli asi i nějakí stavitelé, protože podobnost s architekturou severoevropských měst je víc než nápadná. Říká se jí cihlová gotika.

Po západu slunce

Vidět staré město v celé jeho romantické kráse, aniž by vám

překázely davy lidí, je skoro nemožné. Snad jen časně zrána, ale to člověk nemívá myšlenky na nějakou romantiku.

Přes den je město plné lidí. Ulice, hospody a kavárny i obchody. Poláků samotných je hodně, a k nim se přidávají zejména Němci, často potomci těch, kteří byli po válce odsunuti dál na západ, zatímco sem přišli lidé z východního Polska zabraného Sověty.

Na romantickou prohlídku je proto čas až po západu slunce. Obchody v Mariánské ulici zavřou, restaurací je tam jen pár, takže je dost místa a klidu, aby člověk obdivoval zdobné štíty, domovní znamení, kamenné předzahrádky s truhlíky neobyčejně vkusně osázenými květinami a jinou dekorativní zelení.

Gdaňsk a ovzduší, které tam panuje, mají v sobě něco mimořádného, a tak před odjezdem hledáte studnu, abyste do ní vhodili zlatku a pojistili si návrat. Možná takovou mají, ale nenašel jsem ji, tak jsem zlatku hodil do Neptunovy kašny. Třeba to zabere. (bor)

